

wszysto u jwacalnych parnokopytnych (15), u primatow (10), u plotojadnych (9), a w jednicznych sluchajach i u drugich jwotnych. U primatow obnarużili ruznq lokalizacjq tuberkuleznych zmian, jednak nie obnarużili charakternych dla tegoż zabolewania jzw kiżecznika. U dikiż jwacalnych nie wstreczali pozdnoj genoralizacji, zato, czqce czem u domaszniż jwacalnych, tuberkulez kiżecznika i nepolnyż primarnyż kompleks w żeludoczno-kiżecznym trakte s stworożiwaniem bryżeccznych limfatycznych uzłow. U dikoż jwuczniż plotojadnych otmeczali w legkiż naliczie kawern s charakternym ruzmiazżczeniem leżocznoy tkanki, oczem podobniż na kawerny wstreczajemye u ludзей.

Madej J. A. — Tuberculosis in animals in the Wrocław Zoo.

Out of 240 animals died in the Wrocław zoo in 1946—1973 there was found 39 (16.2%) cases of tuberculosis. Most cases of tuberculosis was noted in ruminants (15) then in primates (10); in other animals there were only single cases (tab. 1). Different localization of lesions due to tuberculosis was observed in primates, but ulcerations of intestines characteristic for this disease were not noticed. Late generalization was not found in wild ruminants. Instead, intestine tuberculosis and primary incomplete symptom of the alimentary tract with the caseous process of the mesenteric lymph nodes were noted in these animals more frequently than in farm animals. In wild carnivora there was found tuberculosis cavernosa with typical emolliation of the pulmonary tissue resembling the lesions observed in man.

BOŻENA BUTRYM-MALCZEWSKA, RENATA WACHOWICZ
Katowice

Nowe serotypy Salmonella u ptaków i gadów na terenie woj. katowickiego

Sledząc piśmiennictwo ostatnich lat można zauważyć częste występowanie szeregu nowych serotypów *Salmonella* u różnych gatunków zwierząt (1, 2, 9). Do najczęściej stwierdzanych należą: *Salmonella typhimurium*, *S. enteritidis*, *S. choleraesuis*, *S. gallinarum-pullorum*, *S. anatum* itp. (4, 5, 6, 7, 8). W 1973 roku po raz pierwszy wyizolowano w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Katowicach następujące nowe serotypy salmonel: *Salmonella stanleyville*, *S. muenchen* oraz *S. oslo*.

Przypadek pierwszy. W jednej z ferm drobiu notowano nagle sporadyczne zachorowania i padnięcia ptaków. Celem ustalenia przyczyny choroby nadesłano do ZHW w Katowicach 10 padłych kurcząt. Badaniem anatomopatologicznym stwierdzono niezbyt przewodu pokarmowego, zwyrodnienie wątroby oraz zapalenie otrzewnej. W bezpośrednich posiewach bakteriologicznych z narządów wymienionych kurcząt na podłożach stałych agar-Endo i agar z zielenią brylantową uzyskano w 6 przypadkach czystą hodowlę pałeczek Gram-ujemnych, laktozo-ujemnych. W badaniach biochemicznych szczep ten zachowywał się typowo dla pałeczek rodzaju *Salmonella*. Badania serologiczne wykazały antygen somatyczny z grupy BO oraz antygen rzęskowy w fazie drugiej 1,2. Nie udało się oznaczyć fazy pierwszej antygeny rzęskowego. Aglutynacja z surowicami anty c, d, eh, f, gm, i, r, lv nie dała pozytywnych wyników. W związku z tym wyizolowany szczep przesłano do Krajowego Ośrodka Salmonella w Gdańsku, skąd otrzymano określenie szczepu *S. stanleyville*. Dodatkowo wykonano *in vitro* badanie wrażliwości omawianego serotypu na antybiotyki i sulfatiazol. Badany szczep okazał się wrażliwy na detreomycynę, średnio wrażliwy na streptomycynę i oxytetracynę oraz słabo wrażliwy na neomycynę. Nie udało się ustalić skąd został zawleczony serotyp *S. stanleyville* na teren województwa. W piśmiennictwie fachowym nie znaleziono danych odnośnie występowania tego serotypu u zwierząt w Polsce. Według Drägera (3) izolowano go tylko od kaczek, natomiast nie był stwierdzany u kur, gęsi, indyków i gołębi.

Z danych Krajowego Ośrodka Salmonella wynika, że występował on sporadycznie u ludzi w Polsce (10).

Przypadek drugi. Badając materiał pochodzący z Ogródu Zoologicznego wyhodowano *S. muenchen* u papuzki nierozłączki Fischera i agana oraz *S. oslo* u gekona. Badanie bakteriologiczne, serologiczne i biochemiczne przeprowadzono jak przy *S. stanleyville*. Dräger (3) podaje, że *S. muenchen* nie była stwierdzona u ptaków w ogrodach zoologicznych, natomiast występowała u gadów. *Salmonella oslo* zaś nie była izolowana od gadów. Należy zaznaczyć, że od gadów, a przede wszystkim od żółwi izolowano dość często różne salmonelle z przewodu pokarmowego, natomiast nie stwierdzono tych zarazków w narządach wewnętrznych i krwi. Od niektórych zwierząt wyosabniano nawet cztery różne serotypy. Mimo częstego występowania salmonel u żółwi, nigdy nie obserwowano u nich objawów klinicznych ani zmian anatomopatologicznych, wskazujących na chorobotwórcze oddziaływanie tych zarazków. Nie udało się również wykazać w surowicy krwi tych zwierząt obecności swoistych aglutynin. Pozwala to domniemywać, że salmonelle znajdujące się w przewodzie pokarmowym żółwi niezależnie od warunków środowiskowych i żywieniowych nie wywołują zachorowań u gospodarza. Zebrane spostrzeżenia wskazują, że należy się liczyć z możliwościami występowania szeregu coraz to nowych serotypów pałeczek rodzaju *Salmonella* u różnych gatunków zwierząt.

Piśmiennictwo

1. Butrym-Malczevska B., Wachowicz R., Furowicz A.: Medycyna Wet. 26, 465, 1970.
2. Butrym-Malczevska B., Wachowicz R.: Medycyna Wet. 26, 163, 1973.
3. Dräger: Salmonellosen ihre Entstehung und Verhütung. Akademie-Verlag, Berlin, 1971.
4. Furowicz A., Butrym-Malczevska B., Madejski J., Stejfen J., Wachowicz R.: Przeg. epid. 23, 213, 1969.
5. Furowicz A., Butrym-Malczevska B., Wachowicz R.: Medycyna Wet. 25, 407, 1969.
6. Kozłowski S., Kozłowska J.: Medycyna Wet. 25, 410, 1969.
7. Lis H.: Medycyna Wet. 26, 663, 1970.
8. Szużewska M.: Medycyna Wet. 23, 352, 1967.
9. Wachowicz R.: Medycyna Wet. 29, 503, 1973.
10. Zakażenia Salmonella u ludzi. Krajowy Ośrodek Salmonella, Gdańsk, 1972.

Adres autora: lek. wet. Bożena Butrym-Malczevska ul. Brynowska 27, 40-565 Katowice.